

A 19. századi líra új irányzatai

1. Impresszionizmus

- latin szó, jelentése benyomás. A francia festészetből elterjedt stílusirányzat, aminek lényege egy pillanatnyi benyomás rögzítése képekkel, színekkel, költői eszközökkel.
- a festészetben és az irodalomban hatott
- jellemzői a festészetben:
 - a műtermi, beállított portrék helyett plain air festészet → a szabad levegőn festettek pillanatokat
 - elmosódott kontúrok
 - gyors ecsetvonások
 - színfoltok
 - képviselői: Renoir, Szinyei Merse Pál, Monet
- az irodalmi impresszionizmus jellemző vonásai:
 - szóképek egymásra halmozása
 - rengeteg metafora, szinesztéziák, hasonlatok
 - természeti képek, pillanatnyi állapotok ábrázolása
 - képviselői: Arany János Őszikék kori költészetében jelent meg először, Tóth Árpád, Juhász Gyula

2. Szimbolizmus

- görög eredetű szó, jelentése ismertetőjel. Stílusirányzat, amely jelképeket, szimbólumokat használ. Azonban a kép és a mögöttes tartalom között nincs összefüggés.
- kezdetben a költészetben uralkodott
- majd áttért a festészetre is
- törekszik a hétköznapi nyelven kifejezhetetlen dolgok kimondására
- a dolgok mögötti jelentéstartalmakat akarja kifejezni
- irodalmi jellemzői:
 - a költők megújítják a költői nyelvet → sok neologizmus (egyéni szóalkotás)
 - jellemző a többértelműség
 - nehezen érthetőség
 - rejtett lényeg, mondanivaló
 - szimbólumok használata, megújítása
- Képviselői: Paul Verlaine (fr.), Arthur Rimbaud (fr.), Ady Endre

3. Szecesszió

- latin szó, jelentése: kivonulás. Stílusirányzat, amely az építészetben és az irodalomban hatott.

- a századforduló irodalmára hatott elsősorban
- világvégi, bágyadt hangulat, halálvágy jellemző
- elvagyódás tényleges vagy elképzelt helyekre
- az erotika hangsúlyos szerepe
- az emberi lélek ábrázolása
- képviselője a magyar irodalomban Csáth Géza prózája

Charles Baudlaire [Bódlér]

(1821 – 1867)

1. Alkotói portréja

- a modern francia líra első nagy költője
- életét és költészetét az önpusztító, bohém felfogás jellemezte
- rendetlen és szertelen életet élt
- nagy hatással volt költészetére 1840-es tengeri útja → Az albatrosz c. vers
- 1857-ben megjelenik egyetlen kötete, A romlás virágai
- két múzsája volt, életének két meghatározó szerelme → Jean Duval – „fekete Vénusz” és Madame Sabatier – „fehér istennő”

2. A romlás virágai

- életének egyetlen kiadott kötete (1857)
- az első kiadás 100 verset tartalmazott
- a harmadik kiadás a költő halála után jelent meg → 157 vers
- a cím ellentétet sugall, ami meghatározta a költő egész életét
- a romlottságból művészetet létrehozni
- bár a téma újdonság, a formában megtartja a hagyományokat
- egyik kedvelt műformája a szonett

Hallgassátok meg a verset! <https://www.youtube.com/watch?v=u7n9fXr9LyM>

3. Az albatrosz

Keletkezése

- először 1859-ben jelent meg egy francia újságban
- majd A romlás virágai c. kötet 1861-es kiadásába is bekerült
- ihletője egy tengeri utazás élménye

Cím értelmezése

- megjelöli a mű központi motívumát, témáját

Műfaja

- ars poetica, programvers

Gondolatmenete

- témája a művész helye a világban, a művész és a közönség viszonya
- a verset két részre oszthatjuk
 - I. rész 1 –3. vszk – Életkép
 - ellentétre épül: a fent és a lent kontrasztja
 - a matrózok és az albatrosz szembenállása
 - a felső világ lakója a lenti világba kerül
 - a 3. vszk az életkép lezárása → a madár a földön elesett, suta, gúny céltáblájává válik
 - II. rész 4. vszk – Az életkép értelmezése
 - az albatrosz a költő megfelelője
 - a matrózok a közönség, a társadalom jelképe
 - a művész közege a szárnyalás, ahol „légi herceg” lehet
 - a hétköznapi valóságban a művészt megvetés, meg nem értés fogadja
- a vers szervezői az ellentétpárok:
 - fent ← → lent
 - kaland ← → félelem
 - légi herceg ← → vad hahota várja
 - albatrosz ← → matrózok
 - szárnyalás ← → bicegés
 - szabadság ← → rabság
- a vers egy allegória a művész és a közönség viszonyáról

Impresszionista festmények

